

Evropsko-americké vztahy 1945-2001

(European-american relations, 1945-2001)

Termín: jarní semestr 2008

Doba a místo konání: každé sudé úterý, 16:40-20:00, Historický ústav FF MU, učebna A 21

Charakteristika: přednáška (2/0)

Resumé

Kurz podává základní přehled o dějinách vztahů Evropy a Spojených států v období po skončení 2. světové války. USA v něm dosáhly dominantního postavení ve světové politice a začaly se významně angažovat, zvláště v západní Evropě a Japonsku. Americký vliv zde byl a je geoeconomický – je spjat s geopolitickými a ekonomickými zájmy; je politický (a vojenský), neboť měl garantovat „bezpečnost“ Evropy před „hrozbami“, např. Sovětského svazu či Spolkové republiky Německo. Všudypřítomný byl a je i vliv ideologicko-kulturní.

Kurz sleduje proměny vzájemných vztahů více či méně ve všech těchto rovinách. Zaměřuje se na multilaterální vazby v rámci hlavních mezinárodních organizací a nejdůležitější bilaterální vztahy: s Velkou Británií, Francií a SRN. Ve vybraných případech zohledňuje i mimoevropské problémy vzájemných vztahů. Obecným cílem kurzu by mělo být konfrontovat období „úzké spolupráce“ s etapami představujícími určitou výzvu pozici USA. Historicky lze posoudit i otázku směřování vztahů či existence tzv. transatlantické diference.

Témata přednášek

1. Historické zasazení a prehistorie vztahů USA a Evropy od konce 19. století do roku 1914
2. Ekonomicko-politické angažování USA v evropských záležitostech mezi válkami a 2. světová válka
3. Navázání spolupráce, „studená válka“ a úloha tzv. speciálních vztahů (1944-1949)
4. USA a raná fáze evropské integrace (1. polovina 50. let)
5. Integrace Německa a dotváření atlantických a evropských vojenských struktur (50. léta)
6. Ekonomická výzva západní Evropy vztahům s USA (50. léta)
7. De Gaullova výzva a její prehistorie (přelom 50. 60. let)
8. Spojené státy a napětí ve vztazích s Francií, SRN a Velkou Británií (1962-1968)
7. Spolupráce, konflikt a pokus o predefinování vztahů. USA a evropská integrace (do poloviny 70. let)
8. Konflikt na pozadí evropského détente (Ostpolitik) a formování „eurokomunismu“
9. Další politický úpadek vzájemných vztahů, „eurokomunismus“ a nástup „druhé studené války“ (2. polovina 70. let)
10. Reagan, „druhá studená válka“ a evropská kritika (1981-1984)
11. Zlepšení vztahů a rozpad „Východního bloku“ (1985-1992)
12. Nová silná role Spojených států v Evropě (1993-2001). Reforma NATO a Evropská unie
13. Na cestě k „transatlantické roztržce“ (po roce 2001)
14. Závěrečná diskuse a odevzdání esejů

Požadavky k zakončení kurzu

1. Přiměřená účast, tj. minimálně tři čtvrtiny přednášek.
2. Zpracování eseje na některé z vybraných témat, jeho odevzdání a přijetí v termínu.

Rozsah eseje by měl být minimálně pět stran textu. (V MS word, řádkování 1,5, velikost písma 12.) Lze využít literaturu uvedenou v sylabu a je možné ji doplnit dalšími pracemi či specializovanými studiemi/statěmi či relevantními elektronickými materiály. Součástí eseje je poznámkový aparát a seznam použité literatury. Poznámkovým aparátem se

rozumí poznámky pod čarou odkazující na použitou literaturu anebo prameny; aparát se řídí příslušnou citační normou. Esej je upraven v souladu s dalšími požadavky na vysokoškolské práce. Eseje budu hodnotit podle několika kritérií.

3. Znalost odpřednášené látky

4. Četba a znalost povinné literatury

Je možné si zvolit z těchto prací:

PLECHANOVÁ, Běla – FIDLER, Jiří: *Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů, 1941-1995*. Praha: Institut pro Středoevropskou kulturu a politiku, 1997.

LUŇÁK, Petr: *Západ. Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce*. Praha: Libri, 1997.

WEGGS, J. Robert – LADRECH, Robert: *Evropa po roce 1945*. Praha: Vyšehrad, 2002.

HÝBNEROVÁ, Stanislava: *Mezinárodní vztahy po roce 1945*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2003.

doplňkově také

JAKŠ, Jaroslav: *Západní Evropa-USA-Japonsko: Partneri nebo rivalové?* Praha: Svoboda, 1985.

CIHELKOVÁ, Eva: *Evoluce euro-amerických vztahů: od strategického spojení k vícedimenzionálnímu partnerství*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2002.

5. Úspěšné absolvování závěrečného písemného testu.

Požadavky a obsah testu bude upřesněn v průběhu semestru.

Přednášky doplňuje krátká (15-20 min.) diskuse k relevantnímu textu. Seznam textů obsahuje soubor „Diskusní materiály“.

Další doporučená literatura (pouze obecné a přehledové práce)

v českém jazyce (domácí či překladové)

ORT, Alexander: *Dějiny světové politiky II*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1993.

HOBSBAWM, Eric: *Věk extrémů. Krátké 20. století 1914-1991*. Praha: Argo, 1998.

ARON, Raymond: *Historie XX. století*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999.

NÁLEVKA, Vladimír: *Světová politika ve 20. století*. Praha: Nakladatelství Aleš Skřivan, ml., 2000, 2. díl.

anebo také FIDLER, Jiří – MAREŠ, Petr: *Dějiny NATO*. Praha: Paseka, 1997.

VANDEN BERGHE, Yvan: *Velké nedorozumění? Dějiny studené války, 1917-1990*. Praha: Rada pro mezinárodní vztahy, 1996.

CIHELKOVÁ, Eva – HOLUB, Alois – JAKŠ, Jaroslav: *USA – Japonsko – SRN*. Praha: Oeconomica, 2003.

cizojazyčné

OSGOOD, Robert E.: *NATO: The Entangling Alliance*. Chicago: The University of Chicago Press, 1962.

STEEL, Ronald: *The End of Alliance: America and the Future of Europe*. New York: Viking Press, 1964 (2. vydání New York: Delta Books, 1965).

URWIN, Derek W.: *Western Europe Since 1945. A Short Political History*. London: Longmans, Green and Co., 1968, (2. vydání Tamtéž, 1981, 4. vydání Tamtéž, 1989, 5. vydání Tamtéž 1997).

GROSSER, Alfred: *The Western Alliance. European-American Relationship Since 1945*. London: Allen & Unwin, 1980.

BARNET, Richard J.: *The Alliance. America – Europe – Japan: Makers of the Post-War World*. New York: Simon and Schuster, 1983.

LUNDESTAD, Geir: *East, West, North, South: Major Developments in International Politics, 1945-1991*. Oslo: Norwegian University Press, 1991, 2. přepracované vydání.

POWASKI, Ronald: *The Entangling Alliance: The United States and European Security, 1950-1993*. Westport: Greenwood Press, 1993.

LUNDESTAD, Geir (ed.): *No End to Alliance: The United States and Western Europe: Past, Present, and Future*. London: Macmillan Press, 1998.

JUDT, Tony: *Post-war: A history of Europe since 1945*. London: Heinemann, 2005.